

Oslobođenje: Intervju sa visokim predstavnikom Valentinom Inzkom

Razgovarala: Vildana Selimbegović

Oslobođenje: Slučaj Krajina je djelomice riješen, jeste li zadovoljni?

Valentin Inzko: Pozdravljam odluku Ustavnog suda Federacije BiH o privremenoj mjeri koja omogućuje da ministar financija FBiH ostane na dužnosti sve dok Sud ne donese odluku o meritumu predmeta. Ova odluka naglašava potrebu da se osigura funkcionalnost institucija, što je OHR uvijek zagovarao jer institucije moraju biti u mogućnosti da ispunjavaju potrebe građana.

Djelujući bez odlaganja u teškim okolnostima, Sud je otklonio ozbiljnu krizu i pokazao da institucije ove zemlje imaju kapacitet da rješavaju probleme. Očekujem da će se ova odluka, kao i sve buduće odluke Suda, provesti odmah.

Svi akteri u Federaciji sada trebaju osigurati pravilno funkcioniranje institucija i suzdržati se od poduzimanja bilo kakvih radnji koje će podrivati osnovne funkcije institucija.

Oslobođenje: Od početka godine intenzivno ste se bavili ovim problemom, no čini se da je poslije sastanaka s Vama jedino bio zadovoljan premijer Vlade FBiH Nermin Nikšić?

Valentin Inzko: OHR je tijekom ove krize bio u redovitom kontaktu sa svim akterima. Moji suradnici i ja smo se u proteklih nekoliko dana susreli nekoliko puta i s predsjednikom Budimirom i premijerom Nikšićem, kao i s njihovim savjetnicima, uz punu koordinaciju s ostalim ključnim pripadnicima međunarodne zajednice, posebice s predstavnicima MMF-a.

Dozvolite mi da budem jasan: naši stavovi nemaju i nisu imali veze s pojedincima ili pitanjem tko se nalazi na kojoj poziciji u koje vrijeme. Radi se o postojanju funkcionalne vlade i institucija koje mogu realizirati najosnovniji cilj – ispunjavati potrebe građana. Vlasti moraju osigurati da institucije funkcioniraju bez obzira na politička događanja. Moraju postojati mehanizmi koji će osigurati funkcioniranje institucija i u slučajevima kada nositelj dužnosti bude razriješen dužnosti ili podnese ostavku, ili kada nadležni organi za imenovanja nisu u mogućnosti djelovati. Naravno, ti mehanizmi ne smiju biti zlouporabljani kako bi pojedinci ostali na pozicijama zauvijek.

U ovom konkretnom slučaju, Federacija mora biti u stanju osigurati isplatu plaća, mirovina i drugih prinaldležnosti i mora biti u stanju servisirati svoj vanjski i unutarnji dug, zbog čega je pravodobna odluka Ustavnog suda o donošenju privremene mjere bila tako važna.

Sada je potrebno da Vlada FBiH i Parlament sagledaju načine kako mogu zatvoriti pravne praznine i spriječiti da se u budućnosti ponovi slična situacija. Ovo je važno ne samo za međunarodni ugled zemlje nego prvenstveno da se osigura da Federacija može i dalje ispunjavati potrebe građana bez obzira na politička događanja.

Oslobođenje: Zar nije prilično neodgovorno od premijera Vlade što se hvalio rješenjem i čekao, a bukvalno svaki dan koristio krizu pokušavajući svu odgovornost prebaciti na predsjednika Budimira?

Valentin Inzko: Mislim da najveća odgovornost za ovu posljednju krizu doista leži na predsjedniku, koji je dobro znao da, prema zakonu, nije bilo nikoga da zamijeni ministra u potpisivanju naloga za isplatu ili u tijelima za koordinaciju kao što je Fiskalno vijeće. On je odluku formulirao tako da odmah zaustavi isplate u Federaciji i potencijalno izazove najveću moguću krizu.

Premijer je ispravno postupio kada se obratio Ustavnom sudu FBiH sa zahtjevom za ocjenu zakonitosti predsjednikove odluke, ostavljajući vrijeme predsjedniku da je preispita ili pak, ukoliko predsjednik ne reagira, da Sud razmotri mogućnost donošenja privremene mjere. Smatram da se premijer ne može kriviti za posljednju blokadu.

Oslobođenje: U čemu je bio problem s predsjednikom Budimirom: on je istrajavao u svojoj odluci, unatoč svim, usuđujem se reći, dobronamjernim sugestijama kako Vas tako i drugih predstavnika međunarodne zajednice u BiH?

Valentin Inzko: Nakon opsežnih napora, kako mene tako i drugih članova međunarodne zajednice da omogućimo rješenje spora koji je proizašao iz predsjednikove odluke, bilo je jasno da je malo vjerovatno da će se u političkoj areni donijeti odluka kojom bi se riješila trenutna kriza, na primjer, imenovanjem novog ministra. Također smo ukazali na ozbiljne posljedice i činjenicu da nema sveobuhvatnih zakonskih opcija kojima bi se popunio vakuum koji je predsjednik stvorio.

Više puta smo pozivali predsjednika Budimira i sve aktere da bez odlaganja poduzmu korake da se izbjegne ogromna šteta koju bi ovo imalo po javne financije Federacije Bosne i Hercegovine i zemlje u cijelosti. Ustrajavajući u odbijanju da poništi ili izmijeni svoju odluku u ovakvim okolnostima, predsjednik Budimir je bio najodgovorniji za moguće posljedice svoje odluke na građane.

Oslobođenje: Da li Vam je Budimir predočio svoje rješenje ove deblokade, naravno, izuzimajući mogućnost izbora novog ministra, o kojem govori javno, a što je u ovakvim odnosima unutar Parlamenta FBiH naprosto neizvodljivo?

Valentin Inzko: Obzirom na upitnost legalnosti predsjednikove odluke, bilo je jasno da nema mogućnosti za postizanje dogovora oko novog ministra. U utorak je Vlada Federacije odbila predsjednikov prijedlog o privremenom rješenju za

proračunske isplate, među ostalim i zbog negativnog mišljenja Vladinog Ureda za zakonodavstvo. Jednostavno rečeno, predsjednik je predložio rješenja koja je bilo nemoguće provesti u postojećim političkim okolnostima. Osim toga, ti prijedlozi nisu nudili sveobuhvatno rješenje. Smatram da je to bio dio njegove igre da odgovornost za svoje poteze prebaci na druge.

Oslobođenje: Ustavni sud FBiH opet ima problem s manjkom sudaca. Da li ste iskoristili priliku pa podsjetili predsjednika Federacije i na obveze te vrste?

Valentin Inzko: Očekujem da u narednih nekoliko dana vidim nominiranje kandidata jer su to kao obvezu preuzeli predsjednik i dva potpredsjednika kada sam se sastao s njima prošlog mjeseca.

Nekoliko puta sam se sastao s predsjednikom i dvojicom potpredsjednika Federacije kako bih ih pozvao da poduzmu sve neophodne mjere da bi osigurali što hitnije imenovanje sudaca na upražnjene funkcije u Sudu. Obzirom na postojeće sporove u Federaciji, potreba za potpunim funkcioniranjem institucija, a pogotovo Ustavnog suda, nikada nije bila veća.

Na našem zadnjem zajedničkom sastanku održanom 19. prosinca, predsjednik Budimir i potpredsjednici Kebo i Pudarić preuzeli su obvezu da će, bez daljnjih odlaganja, ostvariti pomak u svezi s ovim pitanjem kako bi imena nominiranih kandidata mogla početkom siječnja biti dostavljena Domu naroda Federacije BiH. Također sam od njih eksplicitno tražio da nastave s praksom započetom tijekom prošlog ciklusa nominiranja kandidata, odnosno da zajednički razmotre predložene kandidate i ponude međusobno usuglašen prijedlog.

Međutim, umjesto da surađuje s potpredsjednicima kako bi dogovorili listu kandidata za Ustavni sud Federacije BiH, predsjednik Budimir je 3. siječnja donio zakonski upitnu odluku o razrješenju ministra financija, čime je dodatno

zakomplicirao ionako tešku situaciju u Federaciji.

Oslobođenje: Valjda zbog očaja u kome živimo, ja sam vrlo smiono javno predložila da Vi sve aktere kaznite tehničkim mandatom, mada znam da je to neizvodljivo, no svi ispaštamo zbog bizarne političke igre. Što učiniti?

Valentin Inzko: Trenutačna situacija u BiH i Federaciji stvorena je potezima političkih stranaka i zvaničnika na izvršnim dužnostima. Oni moraju preuzeti odgovornost za svoje poteze i moguće posljedice i riješiti ovu situaciju. Često čujem tvrdnje kako ja snosim dio odgovornosti za trenutačnu situaciju u Federaciji, obzirom da sam intervenirao u procesu formiranja vlasti prije tri godine, te da ja stoga također imam odgovornost za rješavanje trenutačne krize. Nikako se ne slažem s takvim tvrdnjama. Nakon općih izbora 2010. godine, dvije političke stranke grubo su prekršile Ustav Federacije BiH time što nisu imenovalе zastupnike u Dom naroda Federacije BiH punih šest mjeseci. Moja odluka je uslijedila nakon opsežnog i dugotrajnog posredovanja međunarodne zajednice i omogućila je formiranje funkcionalne vlade. Stoga je pogrešno tvrditi da je odluka visokog predstavnika izvor svih problema. Ovdje se ne radi o izbjegavanju odgovornosti nego o suočavanju s istinom o onome što se u Federaciji dešava u posljednje tri godine. Svaka od vodećih stranaka je povremeno poduzimala korake koji su pridonijeli krizi i pokušala da ugrozi institucije Federacije. Sve one moraju prestati s tim.

Oslobođenje: Tek smo na početku izborne godine i već je vidljivo da je kampanja poodmakla, pa se mnogi s pravom pitaju što nas sve čeka do listopada?

Valentin Inzko: Shvatam da su se političke stranke već okrenule ka općim izborima koji će se održati u jesen ove godine, ali to ih ne oslobađa odgovornosti da pronađu rješenja za mnoga pitanja koja stoje pred njima. Da bi se održali izbori, Izborni zakon BiH mora se odmah, bez odlaganja, izmijeniti u skladnosti s odlukom Ustavnog suda BiH o

nazivima mjesta. Nadam se da će Parlamentarna skupština prestati s igrama koje samo odugovlače ovaj proces. Građanima Mostara također se mora omogućiti što prije da glasuju na lokalnim izborima. Konačno, međunarodna zajednica želi vidjeti napredak u provedbi presude Sejdić-Finci. Prošlo je više od četiri godine kako je Europski sud za ljudska prava donio presudu u ovom predmetu i skandalozno je da politički lideri i stranke još uvijek nisu u stanju dogovoriti rješenje.

Neki političari možda vjeruju da mogu skrenuti pozornost birača sa sadašnje ekonomske i socijalne situacije i njihovih rezultata i propusta u protekle tri godine. Dozvolite mi da budem izravan: to jednostavno neće proći. Birači ove zemlje će to prozreti. Podrazumijeva se da nema nikakve potrebe da se građani uznemiruju ili da žive u strahu. Sukobi iz prošlosti su iza nas i oni su završeni. Ono što se mora promijeniti, i to iz temelja, jest način vođenja politike u ovoj zemlji.